

Ваша Святосте, ваші блаженства!

Високоповажні панове дипломати!

Шановні члени українського Парламенту і українського Уряду!

Дорогі співвітчизники, громадяни України та українці всього світу!

Слова, якими я розпочав свій виступ, виглядають як суцільний текст.

Другий абзац органічно впливає з першого, а третій – логічний висновок з перших двох. А насправді це - витяги з різних документів. І між ними помістився цілий рік драматичних подій, які змінили Україну, змінили Європу і змінили весь світ. Це - фрази з Четвертого Універсалу Центральної Ради та з Акта Злуки. Акт урочисто виголосили 22 січня 1919 року на Софійському майдані. А Універсал ухвалили роком раніше. І в ці дні, разом із Днем Соборності, ми з вами відзначаємо сто років проголошення незалежності Української Народної Республіки.

Важко навіть уявити, наскільки стрімко мінялася тоді ситуація в Європі.

Ще чотирнадцятого року дехто з провідних діячів майбутньої української революції значився серед активістів всеросійської спілки земств і міст, яка збирала кошти на допомогу війську Російської імперії. Після окупації нею Галичини міністр закордонних справ Росії Сергій Сазонов заявив про «чудову нагоду позбутися українського руху раз і назавжди»... Схоже, у них про це марять всі міністри закордонних справ.

Зараз нам здається, ніби наші предки зволікали з рішенням про незалежність. «Як так, - задаємося ми питанням, - що Центральна Рада державну самостійність задекларувала майже наприкінці свого існування?»... Виникає питання: «Чому аж Четвертим, а не Першим Універсалом?» - думаємо ми. Насправді, раніше за Україну незалежність при розпаді імперій проголосила лише Фінляндія. Країни Балтії, Центральної Європи та Балкан зробили це вже пізніше за нас. Тільки от вони втримали цю незалежність, а ми – ні! І насамперед про те, чому так сталося, нам і слід сьогодні з вами замислитися.

«І було би помилкою, - ще раз нагадаю слова відомого історика Івана Лисяка-Рудницького, - говорити про поразку української революції. Вона не досягла своєї остаточної мети, але внутрішньо переродила суспільство України...». На фундаменті тієї революції розвивалося «і далі українське життя».

І можу сказати, що без Четвертого Універсалу не було і би Акта проголошення незалежності. Якби наші славні предки далекого 1918 року не посіяли зерна ідеї незалежності, вона б ніколи не розрослася до майже

одностайної підтримки на референдумі 1991-го року. Символічно, що прапор, герб, гімн, гривню, певною мірою єдиний стандарт літературної державної мови ми прийняли у спадок з тих часів. Рівно як і академію наук і національний архів, україномовні школи та університети. І незалежну від Москви Українську Православну Помісну Церкву.

Четвертий Універсал та Акт злуки належать до числа найважливіших документів національно-визвольних змагань. Повертатися у своїх виступах до тих подій мені випадало вже неодноразово. І я про них говорив і в Київському національному університеті імені Шевченка – у лекції, присвяченій сто п'ятдесятій річниці від дня народження Михайла Грушевського. І у виступі з нагоди сторіччя Центральної Ради; і в соту річницю проголошення УНР; і на прийнятті на честь століття української дипломатичної служби; і у привітанні зі сторіччям проведення Першого Курултаю кримськотатарського народу.

Днями відзначимо соті роковини подвигу Героїв Крут, не за горами - сто років Соборності, інші важливі і пам'ятні дати тієї доби.

Скажіть мені, а для чого така увага до історії?

Дозвольте пояснити. Я не збираюся ставати професором історії. І абсолютно не маю наміру диктувати історикам бачення тих давніх подій. Я не хочу категорично давати персональних оцінок політичним діячам того часу. В надзвичайно складних обставинах вони приймали епохальні рішення і припускалися важких помилок. За все це вони і славу розділяють одну на всіх, і відповідальність несуть спільну. А наш з вами обов'язок – зробити правильні висновки з уроків історії.

Минулого року «Спогадами» Павла Скоропадського я був настільки вражений, що наполегливо радив прочитати її всім політикам, урядовцям, депутатам. Мені ж на день народження подарували контрпропагандистську брошуру Симона Петлюри, яка має символічну назву «Московська воша». Вона, хочу наголосити, зовсім не ксенофобська, бо є в ній і самокритичний розділ «Свої гниди».

Думаю, повчально було би погортати ще й Махна. Єдина, напевно, постать в історії, яка, як твердять деякі вчені, на власних грошах друкувала офіційний дозвіл їх, ці гроші, фальшувати. Руйнівний феномен Отаманщини слід аналізувати, - тим більше, що охочі її реанімувати є і зараз, в ці часи деякі популісти.

Грушевський, Скоропадський, Винниченко, Петлюра... Історик, генерал, письменник, публіцист, яких доля висунула на роль батьків-засновників сучасної нації. І у кожного з них – своя правда. Історія не знає умовного способу, але в чому я певний, так це в тому, що, якби всі ці беззаперечно

видатні постаті спрацювали як одна команда, Україна не втратила би незалежності. В чому переконався зараз, під час відвідання музею Києва, де є виставка історичних документів, які демонструють рішення, які приймалися в ті часи. Впевнений в тому, що якби всі ці особистості, беззаперечно видатні постаті, працювали як одна команда. Україна б не втратила своєї незалежності. Я в цьому впевнений напевно.

Ubi concordia ibi victoria. Де злагода, там перемога. І ця мудрість, закарбована у крилатому латинському вислові, відтак була відома ще в давньоримські часи. І це саме те, що наші предки недооцінили сто років тому.

Головне, що не дало тоді постаті українській незалежній державі – брак внутрішньої єдності, політичні чвари, анархія.

Комуністично-більшовицька демагогія – те, що тепер називається популізмом, - замість того, щоб консолідувати нас в єдину націю, розпалювала класову та соціальну ненависть між різними верствами суспільства.

Фантазії про безбуржуазність української нації; неповага до права власності; право сили, а не сила права, брак компетентності та управлінського досвіду; перевага ідеологів над технократами – все це аж ніяк не сприяло українському державному будівництву. Калейдоскопічні зміни урядів, змови і постійні заколоти не залишали шансів на успіх нашої справи. За чотири роки влада в Києві змінилася, уявіть собі, за чотири роки - понад десять разів – поки врешті-решт не дісталася Кремлю на цілих сімдесят один рік.

Через брак міжнародної підтримки Україна в ті часи залишилася сам-на-сам з агресором. Власного ж боєздатного війська створити так і не встигли, бо надто пізно втямили, наскільки Україні потрібно військо. Парадокс: але в дні ухвалення Четвертого Універсалу більшовики вже наступали на Київ, лічені дні залишалося жити героям Крут, і навіть це не завадило авторам документа закарбувати на папері свою ідею «розпустити армію зовсім». В ті роки ще не існувало такого терміну як "фейкові новини", але відповідною технологією російська влада володіла вже тоді. Колишній Голова Уряду Ісаак Мазепа писав, що більшовики мали-таки рацію, коли згодом хвалилися, що Україну вони опанували не так збройною силою, як "силою своєї пропаганди серед дезорієнтованих українських мас". То ж хіба для нас тепер не важливо знайти спосіб, як протидіяти поширенню російських фейків в українському інформпросторі?! Іноді їх не без задоволення тиражує наша опозиція. Час від часу на них клюють навіть ті

медіа, які позиціонують себе як глибоко українські, патріотичні та європейські.

Відповідь на запитання, як боротися з російською пропагандою, яка підриває суверенітет та демократію у всьому світі, зараз це вже визнано, шукають на рівні Євросоюзу та його окремих членів. Ми координуємо наші зусилля зовні з нашими партнерами, а всередині країни я розраховую на саморегуляцію та пропозиції з боку української медіа-спільноти.

Ми засвоїли уроки. Ми усвідомили помилки. Ми не допустимо їх повторення. Я переконаний, нам вистачить розуму і сил, щоби політичну боротьбу всередині країни утримувати в межах європейських стандартів стосунків влади та опозиції. Це потрібно для того, щоби ворог не зміг підірвати нас із середини; щоби п'ята колона не підняла голови; щоби отаманщина не руйнувала основ державності і демократії.

Я хочу наголосити, ми не будемо виконувати пункту Четвертого Універсалу про розпуск війська. Я хочу наголосити, що Україна вже готова дати жорстку військову відсіч агресорові в разі його спроб піти у наступ. У боротьбі з агресором ми відчуваємо потужну підтримку наших міжнародних партнерів. І це – принципова позитивна відмінність сьогоднішньої ситуації від тієї, що існувала сто років тому.

Напередодні Дня Соборності Верховна Рада ухвалила надзвичайно важливий Закон «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях». Мою президентську стратегію, мої пропозиції щодо реінтеграції окупованих територій України.

Я дуже дякую за це Верховній Раді, Вам, пане Голово. І для мене дуже важливо було, що закон набрав майже конституційну більшість голосів. У фінальному голосуванні його підтримали навіть ті політичні сили, які за день до цього його дуже гостро критикували, критикували і президентський проект, і кінцеву версію. Наголошували і відмовлялися голосувати в першому читанні.

Я думаю, що це стало важливим прикладом відповідальної консолідації владних та опозиційних політичних сил у питанні, що стосується нашого спільного національного інтересу. Де не може бути компромісів – у питаннях суверенітету, територіальної цілісності, незалежності нашої держави. Це – приклад, коли міркування міжпартійної боротьби принесено в жертву загальнодержавній справі.

Агресору не подобається, коли його називають агресором. Окупанту неприємно, коли на окупацію кажуть окупація. На злодії шапка горить, і він хоче уникнути міжнародної відповідальності за свої злочини. Рефлексія

Москви зайвий раз переконує, що ми прийняли правильний Закон. І хочу чітко заявити – я підпишу його, щойно він надійде з українського Парламенту.

Цей Закон фіксує право України на самооборону відповідно до статті 51 Статуту ООН і деталізує механізм його реалізації. Але, водночас, він підтверджує пріоритетність мирного, політико-дипломатичного врегулювання. Хочу наголосити окремо, ані дух, ані буква цього Закону не суперечать Мінським домовленостям, як це хоче представити Москва. На відміну від Росії, яка шукає будь-який привід, аби їх не виконувати, Україна неухильно дотримується і буде дотримуватися своїх міжнародних зобов'язань. Я адресую це до дипломатів, присутніх в цьому залі, дуже прошу передати цей меседж у свої столиці.

Для нас же ухвалений закон цінний насамперед тим, що він є по суті технологією повернення окупованих територій під суверенітет України. Радісне свято Дня Соборності буде для українців із гірким присмаком доти, доки чобіт російського окупанта топче українську суверенну землю Криму та Севастополя, Донеччини та Луганщини.

Дорогі українці!

Досвід визвольних змагань 1917-1921 років має ще один важливий для нас вимір. Він вчить, що соціально-економічні проблеми слід вирішувати вчасно та ефективно. На сто відсотків незворотною наша незалежність стане тоді, коли ми доведемо усьому світові, а насамперед самим собі, що ми стали успішною країною успішних людей.

Переживши найболючіший шок, який спричинили війна та економічна агресія з боку Росії, ми повертаємося на шлях відновлення й розвитку. Маємо подолати зовнішню агресію, розбудувати європейську Україну, і передати її в надійні руки наших дітей та онуків.

Це – наша місія, і вона абсолютно реальна і можлива.

Вітаю всіх із Днем Соборності і сотою річницею проголошення державної самостійності УНР!

Особлива подяка – нашим воїнам, які на фронті захищають соборну Україну.

Особливі вітання – громадянам України, які живуть зараз в умовах російської окупації. Кожен день розлуки, яким би важким він не був, все таки наближає нас до неминучого воз'єднання.

Слава нашій Вітчизні – єдиній, соборній, неподільній!

Слава Україні!